

Bindervoet & Henkes

Dat boek met die kuttitel

Kankerhomo's, moederneukers
en andere teringlijers

Schelden & vloeken in het Nederlands,
een cursus voor beginners en gevorderden

2015 Prometheus Amsterdam

De auteurs ontvingen voor dit boek een projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds.

© 2015 Bindervoet & Henkes
Omslagontwerp Robbie Smits
Foto auteurs Joost van den Broek/HH
Zetwerk Elgraphic bv, Vlaardingen
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 351 4299 2

Kut!

Een kort scheldwoord vooraf

Er wordt wat afgescholden in Nederland. En niet alleen in de kantine, in het verkeer, op het voetbalveld, op het schoolplein, op de markt, achter de voordeur, achter andere gesloten deuren of gewoon op straat. Onparlementair taalgebruik, vroeger ook wel 'de stem van het volk' of 'schuttingtaal' geheten, is zelfs tot het parlement doorgedrongen.

Het moet niet veel gekker worden.

Maar zoals wel vaker het geval is: die toegenomen kwantiteit is geen garantie voor de kwaliteit van het gebodene.

Die holt namelijk achteruit.

- Godverdomme nou!
- Naatje! Een ander woord heb ik er niet voor.
- Echt niet?
- Nou ja... In één woord: waardeloos!
- Meer niet? Kut zeg.
- Dat ook! Helemaal kut en kankertyfusteringschijtziek word je ervan! Fuck!
- Let een beetje op je woorden, wil je? Dat is Engels!
- Het lucht wel op.
- Daar heb je een punt. Maar ik heb het toch liever niet.
- In je smoel, aarsgat!
- Ja, da's beter.

Die duidelijk en dagelijks waarneembare, goed onderzochte en gedocumenteerde achteruitgang in het scheldend en vloekend vermogen van de Nederlandse taalge-

bruiker proberen wij met dit boek een halt toe te roepen, waarbij we ons (en u) vooral zullen richten op de jeugd en jeugdigen van geest en de andere randgroepen in de samenleving die de dringendste behoefte hebben aan dit soort onderricht.

In Nederland zijn wij sinds 1917 gezegend met de Bond tegen het Vloeken, een leugenachtige mantelorganisatie die de slogan 'vloeken is aangeleerd' hanteert.

Echter. Niets is minder waar. Want.

Was het maar waar! – ben je haast geneigd uit te roepen. Het is zelfs nog minder waar dan het tot op de draad versleten cliché 'schelden doet geen zeer'. Want, o, wat kan het boze woord pijn doen. En zo moet het ook. Als het geen pijn doet, is het leuk en dan deëscaleert het. En dat moeten we niet hebben. Zolang er nog woorden vallen, hoeven de wapens niet te spreken. Immers: geen waarden, maar doden. Vloeken zit diep in de menselijke genen ingebakken en is het laatste wat demente bejaarden nog kunnen uitbrengen.

– Zolang vloeken en schelden niet eens als bij- of keuzevak in een of ander curriculum is opgenomen, hebben wij een missie.

– Godgloeierendegodverdomme nou!

Met deze snelkookcursus voor beginners en gevorderden leer je binnen de kortste keren uit de hoek komen en razen en tieren als een volwaardige kapitein Haddock. Een echte Joe Pesci. Een heuse Haagse Harry. Een sarcastische Céline. Een op hol geslagen scheldgietende Shakespeare. Een pernicieuze Poeraet.

– Stelletje ectoplasma's! Kutjedefukfukkerdefukneuknogantoe! Kankâhmegaule!

– Donders nog aan toe: zo duidelijk als een tumor...

Aan de hand van een honderdtweënvijftigtal voorbeelden die het hele vloek- en scheldspectrum bestrijken, willen wij een herwaardering van alle waarden bewerkstelligen met betrekking tot dit ondergeschoven en achtergestelde taalkindje.

Vloeken is immers bij uitstek datgene wat de mens van het dier onderscheidt, aldus de man in het souterrain bij Dostojevski. En die kon het weten, want hij werd zijn hele leven uitgescholden.

Wij komen als vertaler, als schrijver en, in onze vrije tijd, als mens, ook alle mogelijke taalregisters tegen, van hoog tot laag, van diep tot plat. Soms zoeken we die gewoon op, soms vragen we er gewoon om. Hoe dan ook en in elk geval: we gaan in ons werk geen enkel woord uit de weg en geen enkel woord is ons te min of taboe. De hele bandbreedte van de taal moet gebruikt worden, ook al is die her en der met stront geplaveid. Voor onze vertaling van James Joyce z'n *Finnegans Wake* uit 2002 legden wij zeven lange jaren lang lange, schier oneindige woordenlijsten aan die nog altijd van pas komen en waarin de scheldwoorden natuurlijk niet ontbreken, jargon, bargoens (jargoens), historisch, prehistorisch, what have you.

In dit boek vindt u het hele arsenaal aan uitingen die horen bij de groeps- en/of leeftijdgebonden menselijke activiteit waarmee je je afzet met en tegen een als pejoratief ervaren zaak of persoon, gericht op het denigreren van de al of niet vermeende tegenstander of misstand. Kortom, de hele santenkraam met context en voorbeelden uit de zo rijkgeschakeerde praktijk van alledag en alleman, van hondelul tot smurriedopper, van godverdegodver tot kut, van moederneuker tot wafelijzer en van de verboden spreekkoren op de voetbaltribunes tot de Ne-

derlandse eigenaardigheden van eindeloze vloekreeksen en het schelden met ziektes, alles komt aan bod, van de vroegste geschiedenis tot het recentste heden, en van de rauwe realiteit tot de kunst van het schelden in heden en verleden, in strip en leesboek, in de film en op toneel.

Het bevat taalexperimenten die niet allemaal even geschikt zijn om thuis of buitenshuis uit te proberen omdat ze de nodige risico's met zich meebrengen.

Alles over waarom schelden juist wél pijn doet en waarom vloeken juist níet is aangeleerd – en waarom dat helemaal niet erg is, maar juist erg goed. Want wie niet vloeken en niet schelden kan, die grijpt naar de vuist, of naar zijn revolver. Met andere woorden, dit boek legt uit waarom vloeken en schelden de redding der mensheid is. Dit boek is de redding der mensheid.

- En wij kunnen het weten, want het is waar.
- Godverdomme nou!

Het boek is alfabetisch opgezet, ruwweg van a tot z, maar het is géén (laat staan uitputtend) woordenboek.

We zijn godverdomme Saaimans en Karbonkel niet!

We zijn, kortom, niet als droogstoppelige archivariissen te werk gegaan, maar hebben stevast het frisse en hogere, waarden- en morolinevrije standpunt opgezocht. Om verbanden te leggen, ontwikkelingen te signaleren en de woorden op het spreekwoordelijk goudschaaltje te kunnen wegen, om er ons, en uw, voordeel mee te kunnen doen. Het gaat tenslotte om woorden die ons allemaal persoonlijk raken.

En hoe ze dat doen.

En of ze dat doen.

Aan het werk!

Achterlijke

Iedereen die iets niet snapt is achterlijk. Dus als het nu al te moeilijk voor u is: u kunt nog terug. En als dit niet te moeilijk voor u is: er is geen weg meer terug.

Achterlijke kan prima fungeren als zelfstandig naamwoord bij het evenwel vaker bijvoeglijk gebruikte achterlijke, zoals in de staande uitdrukking achterlijke gladiool*, vooral sterk in Utrecht en omstreken, dankzij de krachtig uitgespuwde of uitgerochelde a's en o's. Muzikaliteit en schelden gaan hand in hand, zodat het woord kan toeslaan nog vóór er werkelijk of verstandelijk begrip is ingetreden. Net als bij militaire operaties is bij het schelden de factor tijd van eminent, soms zelfs doorslaggevend belang.

13

Het gaat erom wie er het eerste bij is, wie er begint. Die heeft de voorsprong en beoefent het ware uitschelden. De andere partij kan alleen maar 'terugschelden', en dat is altijd minder van kwaliteit, omdat het iets defensiefs heeft.

- Begrijp je dat, kutbol?
- Ay, ay, kapitein!

Actreutel

Ergens in de diepste krochten van de jaren zeventig uitgevonden door toneelrecensent Ischa Meijer voor de actrice Ellen Vogel die hem niet of maar matig beviel. De *grande dame* van het Nederlandse toneel durfde daarna alleen nog maar met een zonnebril de straat op, waarna zij door het leven moest als 'je weet wel, die

actreutel met die zonnebril'. Ischa Meijer was zelf een groot acteur, vooral tijdens de interviews die hij afnam, waarin hij heel goed kon doen alsof hij zich voor iemand interesseerde. Heel anders dan Theo van Gogh (zie Geiteneuker), die ook dat niet kon.

Degene die acteurs pas echt hun plaats wees en de les las, was niemand minder dan Hamlet de Deen, in zijn gelijknamige, door Shakespeare uit zijn mond opgetekende toneelstuk, in het derde bedrijf, tweede scène, dus midden in het stuk, waar hij de rondreizende theatertroep vermanend toespreekt:

Spreek de toespraak, alsjeblijft, zoals ik je hem heb voorgezegd, trippelend op de tong; maar als je gaat declameren, zoals veel van jullie spelers doen, had ik net zo lief dat de stadsomroeper mijn regels uitsprak. En zaag ook niet te veel door de lucht met je hand, zo, maar houd het beheerst; want juist in de stroomversnelling, de storm, en, ik mag wel zeggen, de wervelwind van je hartstocht, moet je je een beheersing verwerven en eigen maken waardoor het vloeiend wordt. O, het snijdt me door de ziel als ik zo'n bebruikte patjepeeër een hartstocht aan stukken hoor scheuren, aan flarden zelfs, om de oren van het voetvolk te verscheuren, waar ze meestal toch alleen maar in zijn voor onbegrijpelijke pantomimes en spektakel. Ik zou zo'n kerel die harder raast dan Termagant laten afranselen. Het is Herodischer dan Herodes. Laat dat, alsjeblijft.

Ambtenaar

Gediscrimineerde beroepsgroep, waar legio potentieel kwetsende moppen over bestaan, vanwege de depreciërende bijbetekenis waarbij gedacht wordt aan formalisme en/of bekrompenheid. Bijvoorbeeld, de oude mop met een baard van hier tot het gemeentehuis, langer dan die van Opa Platvink, van Henk Elsink. ‘Wat hebt u tegen ambtenaren? Die mensen doen toch niks.’ In functie zijn ze beledigbaar, zie bv. Pannekoek.

Armoedzaaier

Maatschappelijk ingegeven plaatsbepaling op de sociale ladder. Meestal geuit door een rijkeluiszontje dat hogerop wil dan zijn vader die het helemaal gemaakt heeft in de cassettebandjesbusiness tegen iemand die het geen reet kan schelen. In die zin weinig effectief, maar het zegt wel iets: geld stinkt, ook uit de bek.

15

Aso

Een asociaal type, vooral in het verkeer, zoals bekend een van de grootste broedplaatsen van scheldkundig talent waar men zich immers betrekkelijk veilig waant in de beslotenheid van het blik. Maar als je een beetje kunt liplezen kom je een heel eind. Dan zie je plotseling de keurigste dames van wie je dergelijke taal en de bijbehorende gebaren allerminst zou verwachten ‘dom-

me doos', 'vette zeug', 'smerige Surinamer' of 'achterlijke eikel' roepen, of erger.

Toen iedereen nog op elkaar lette en met een limonadeglas aan het oor en tegen de muur luisterde naar wat er bij de burens voorviel, was 'asociaal' zijn iets heel ergs en engs. Je had vlooiën, heel vaak een klonterige snotneus en vieze vlekken in je gezicht omdat je alleen gewassen werd als het regende. Je kreeg kolendampvergiftiging of tbc. De soep die je at was getrokken uit karton, stijfselpap en visolie. Je droeg versleten Manchesterse broekies en hempies die vele generaties teruggingen en lekke schoenen, zonder sokken, of veel te kleine, maar je had wel alle voetbalplaatjes en de meeste dubbel, bij elkaar gebonden met een elastiekje in je rafelige kontzak. Je stonk. Je mocht nooit bij iemand spelen. En je kreeg heel veel snoep. Gelukkig komt dat type asociaal bijna niet meer voor. Toen wás je asociaal, tegenwoordig gedráág je je asociaal. Bij de asocialen wás het gezellig, de aso's dóen gezellig, met alle herrie en rookwalmen van dien. De asocialen stonden onaanangepast buiten de maatschappij, de aso's bepalen de maatschappij, ze zín het, ook al denkt ieder voor zich dat hij of zij alleen op de wereld is.

'So' voor 'sociaal type' hoor je weinig, maar zou een uitkomst zijn als vorm van antischelden, dat wil zeggen complimentjes maken. Al moet je daar ook een beetje mee oppassen, want voor je het weet wordt het ironisch opgevat en dan heb je de poppen aan het dansen, helemaal in die kringen.

Een aso-hufter is een ander woord voor Amsterdammer (zie Boer).

Baardaap

Oorspronkelijk een benaming voor een ‘bijzonder leelijke oude vrouw’, als we A. Hallema mogen geloven, en dat mogen we, want zijn standaardwerk *Scheld-, schimp- en spotnamen voorheen en thans* verscheen nog ruim voor het internettijdperk, in het eerste vredesjaar 1946.

Bij ‘baardaap’ in deze primaire betekenis kunnen we bijvoorbeeld denken aan de heksen in W. Shakespeares *Macbeth*, toen gezichtshaar nog welig tierde op vrouwenfacies (maar niet alleen daar) bij ontstentenis van epileertechneken, modebladen en deugdelijke spiegels. ‘Vrouwen moest gij zijn,’ zegt Banquo, ‘doch uwe baarden dwingen mij te looch’nen, dat gij het zijt.’

Nu, inmiddels, nu Peter de Grote alle beschaafde baarden heeft afgeschoren – al is de baard sinds een jaar weer sterk in opmars onder de mode- en meeloopgevoelige mannelijke jeugd, tijdelijk, mag men hopen – geldt het voornamelijk als opprobrium voor manspersonen in marxistisch-leninistisch angehauchte hippie-* of vlot hedendaagse hipstergedaante. De baard blijft een fremdkörper op het gezicht, of het nou mannen of vrouwen betreft, en als zodanig dushalve beschimpenswaardig, vergelijk witbol, vuurtoren of krullebol*.

Het woord ‘baardaap’ is soms uitwisselbaar met ‘haatbaard’, zie aldaar.